

Stopp för »informella« körprov på remiss från läkare

Vägverket har beslutat stoppa de »informella« körproven på remiss från läkare.

II Bakgrunden är att många läkare i svårbedömda medicinska körkortsärenden utnyttjat möjligheten att remittera patienter till Vägverket för en praktisk bedömning av patientens förmåga att köra bil.

Remissen resulterade i ett utlåtande till läkaren utan att länsstyrelsen, som har ansvaret för återkallelse vid medicinsk olämplighet, kontaktades. Läkaren avgjorde sedan utifrån de medicinska fynden och resultatet av körtestet om en anmälan till länsstyrelsen skulle ske utifrån körkortslagens bestämmelse om läkares anmälningsplikt.

Skall återkallas

Vägverket har nu beslutat att sådana »informella« körprov på remiss från läkare inte längre kan ske. Om ett körprov skall komma till stånd för att pröva körkortshavarens lämplighet utifrån ett medicinskt tillstånd skall remissen komma från länsstyrelsen i form av ett föreläggande om körprov, vilket innebär att körkortet skall återkallas om förarprovet inte utförs.

Även sådana förelägganden om körprov skall bara komma i fråga i de svårbedömda fall där det medicinska underlaget inte ger tillräcklig ledning i körkortsfrågan och först efter bedömningen att ytterligare medicinsk komplettering inte kommer att ge något mer. För den som saknar giltigt körkort eller körkortstillstånd är körtest genom Vägverket aldrig möjligt.

Dålig känslighet

Ur trafikmedicinsk synpunkt är det viktigaste skälet till stoppet för körtest på läkarremiss provets dåliga förmåga att förutsäga framtida trafiksäkert framförande av fordonet vid sjukdom. Det har till exempel hänt flera gånger att körkortshavaren trots grava demenssymtom lyckats prestera ett godkänt körprov.

Ett körprov säger heller ingenting om risk för återinsjuknande eller framtida försämring och ofta heller ingenting om sådan bristande impuls kontroll/planeringsförmåga som kan uppträda när föraren inte medvetet lägger band på sig. Allvarliga synfältsdefekter kan också passera obemärkta under ett körprov.

Det är viktigt att slå fast att förarprovet aldrig kan vara annat än ett ganska grovt stickprov på den undersöktes me-

dicinska förmåga att köra bil och att det ingalunda är säkert att den prövade utsätts för sådana situationer där delad uppmärksamhet och snabbt omsättande av perceptionen i handling prövas. För tillstånd med till exempel anfallsjukdomar, diabetes och nedsatt trafiksyn är det än mer osannolikt att ett normalt körtest säger något om förmågan till trafiksäkert framförande av fordon även om många av patienterna efterfrågar möjligheten att visa hur "bra de kör".

Medicinska bedömningen avgör

Konsekvensen av beslutet att inte längre utföra körtest på läkarremiss blir att den rent medicinska bedömningen får en större betydelse för att avgöra lämpligheten att köra bil.

Det är i första hand vid olika tillstånd med kognitiva störningar som man kan hamna i svåra gränsfall, som till exempel vid en begynnande demens och tillstånd efter stroke eller traumatiska hjärnskador.

Den forskning som bedrivits och bedrivs i landet har inneburit de första stegen på vägen för att ge en möjlighet att med någorlunda betryggande säkerhet utifrån neuropsykologiska testresultat avgöra frågan (Vägverkets publikationer 1997:129, som kostnadsfritt kan fås från vägverket.butiken@vv.se).

Den medicinska bedömningen i sådana fall får grundas på läkares värdering av i första hand neuropsykologisk testning. Kliniska varningar i form av anhöriga som vittnar om svårigheter i trafiken eller kunskap om inträffade krockar/incidenter bör göra bedömningen än enklare.

Simulatorer är i dagsläget inte någon praktisk möjlighet för att ersätta vare sig klinisk bedömning eller körprov.

Praxis får ge vägledning

I vissa fall är det ändå svårt att uttolka det medicinska tillståndet i relation till de medicinska kraven för körkorts innehav som de regleras i Vägverkets föreskrifter (VVFS 1996:200 ändrade genom VVFS 1998:89).

Föreskriften exemplifierar vilka områden som är viktiga att utvärdera men ger inga gränsvärden från till exempel neuropsykologisk testning. Här får praxis på sikt ge vägledning och den verksamhet som bedrivs vid till exempel Huddinge sjukhus Trafikmedicinska centrum har ett stort material av bedömningar att falla tillbaka på.

Hit är det också möjligt att från andra

delar av landet remittera särskilt svårbedömda patienter. Vägverkets Trafikmedicinska råd står till tjänst med råd i enskilda ärenden efter remiss från länsstyrelsen.

Det faktum att bedömningen inte är enkel gör att både kliniskt verksamma kollegor och testpsykologer gärna vill avhända sig ansvaret i frågan till någon annan. Det är dock helt klart att det är just läkaren som skall ha detta ansvar eftersom denne har den erforderliga kunskapen om sjukdomen, dess kliniska form och utveckling samt eventuella behandlingsresultat och behandlingsföljsamhet. Dessutom kan formellt ingen annan än läkare kan skriva ett läkarintyg.

Trafikskola sällan lämplig

Möjligheten att genom trafikskola få en värdering av en patients körförmåga finns i de fall patienten ännu innehar ett gällande körkort. Vissa enheter har ett väl fungerande etablerat samarbete med utvalda trafikskolelärare för prövning efter stroke i samarbete med ett team av läkare, psykologer och arbetsterapeuter.

Det skall inte uteslutas att detta kan fungera väl men erfarenheten från Trafikmedicinska rådet är att en sådan prövning i andra fall alltför ofta resulterar i ett förslag om ett antal lektioner som skall kunna hjälpa upp situationen. Trafikskolelärarna har inte den erfarenhet som krävs för att kunna bedöma svårigheten att "träna upp" bortfallna kognitiva funktioner och gör sin bedömning utifrån erfarenheter av ett friskt och yngre klientel.

Vägverkets förarprovare kommer även i fortsättningen att göra bedömningar när motoriska hinder gör anpassning av fordonet nödvändig. Sådan bedömning bör initieras genom läkarintyg till länsstyrelsen med begäran om bedömning av anpassningsbehov. I dessa fall kommer körkortet sedan att förses med en villkorskod om fordonets anpassning.

Fortfarande kommer det att vara möjligt att i forskningsprojekt etablera ett samarbete med Vägverkets förarprovare. Sådana projekt skall då användas för att kunna validera andra medicinska och neuropsykologiska tester i relation till förarprovet och på sikt göra förarprovet onödigt som det medicinska bedömningsinstrumentet det aldrig varit.

Lars Englund

Chefläkare, Vägverket

E-post: lars.englund@vv.se